

HET VLAAMS KWARTIERSTATENBOEK IV

MET DE COMPUTER GEMAAKT

Het is zo ver! Over kort rolt het Vierde Vlaams Kwartierstatenboek van de pers! Wie dacht, dat deze eertijds begonnen reeks voor goed ten dode was opgeschreven, had zonder onze werkgroep «Genealogie en Computer» gerekend. Toen begin 1986 door de V.V.F. besloten werd tot de uitgave van het Vlaams Kwartierstatenboek IV, werd aan deze werkgroep gevraagd of de produktie van de kwartierstaatbomen en de omvangrijke alfabetische Index niet met behulp van de computer kon gerealiseerd worden. Bereidwillig werd daar door de werkgroep op ingegaan. Op 1 december werd de laatste hand gelegd aan de activiteiten met de computer. Nu dit werk achter de rug is, willen we aan onze lezers verhalen hoe dit allemaal in zijn werk is gegaan. Het kan misschien verhelderend werken, om te zien hoe computers van nut kunnen zijn bij — in dit geval — het persklaar maken van een boek.

1. De vormgeving

Van bij de aanvang werd door de V.V.F., die het boek uitgeeft, geopteerd voor zo veel mogelijk gelijkheid met de eerder gepubliceerde boeken, zowel qua formaat als vorm waarin de kwartierstaten weergegeven worden. De namen en data voor 7 generaties, dus 127 personen, dienden voorgesteld te worden in de vertrouwde boomvorm, zoals dat in de vorige kwartierstatenboeken het geval was. Een eerste programmeeropdracht was daarmee meteen omschreven. P. Donche schreef een programma dat de genealogische gegevens van 127 personen in boomvorm afbeeldt op een blad van ongeveer 38 bij 28 cm. Deze computerafdruk kon dan nadien verkleind worden tot op het eigenlijke boekformaat. Enig scepticisme, betreffend de vormgeving, zoals die zou kunnen gerealiseerd worden binnen de mogelijkheden en beperkingen van een computer, werd op slag weggenomen na een eerste proefdruk. Na nog enkele kleine wijzigingen bleek de boomvorm even veel tot de verbeelding te spreken als deze uit vorige edities van de kwartierstatenboeken.

2. Het invoerprogramma

De volgende stap betrof de manier waarop wij de invoer zouden laten gebeuren. Binnen de werkgroep Genealogie en Computer vonden we genoeg personen die aan de invoer wilden meewerken op hun eigen persoonlijke computer. Teneinde problemen die ontstaan bij gebruik van allerlei verschillende computermerken zoveel mogelijk uit te sluiten, werd gekozen om de invoer te laten gebeuren op Commodore-64 microcomputers, omdat deze goedkope en zeer populaire microcomputer de meest verspreide onder onze medewerkers is. Stanny Van Everbroeck zette zich meteen aan het werk om een degelijk, gebruiksvriendelijk invoerprogramma, helemaal op maat voor de invoer van kwartierstaten te ontwerpen. Dit programma is zó gemaakt, dat elke leek er probleemloos mee werken kan en dat de meeste menselijke vergissingen zelfs uitgesloten zijn. Zo kan een vondeling geen voorouders hebben of kunnen datums maar op één manier geschreven worden. Dit zijn maar enkele voorbeelden van de zelfcontroles die het invoerprogramma voor zijn rekening neemt.

Al deze invoercontroles werden ingebouwd om een maximale betrouwbaarheid van de invoer te verzekeren. Een kwartierstaat dient immers niet alleen zo veel mogelijk kwartieren weer te geven, maar ook liefst zo correct mogelijk!

3. 100 x 127 namen intikken

Na het klaarkomen van het invoerprogramma werd het verdeeld onder diverse Invoerders, die elk bij hen thuis op hun eigen computer een deel van de 100 kwartierstaten invoerden. Aan de invoer werkten mee: L. Van Dijck, H. Naus, R. Jansen, W. Vernaeve, J. Van Meenen, C. Verbist, B. Staes, S. Van Everbroeck, P. Donche en A. Meirte. Bijzondere vermelding verdient wel Lilliane Van Dijck, die ongeveer één derde van de kwartierstaten voor haar rekening nam! De ingevoerde kwartierstaten werden ons terugbezorgd op zgn. « diskettes », dit zijn zachte ronde magneetschijfjes, in een vierkante plasticen hoes.

4. Foutencontrole

Naast het invoerprogramma werd nog een apart programma voor datumcontroles gemaakt. Hilde Calmeyn, die de kwartierstaten uit de vorige drie boeken allemaal had ontleed, was het namelijk opgevallen, dat daar zeer veel fouten in de datums voorkomen. De fouten nemen er vaak koldereske vormen aan, zoals een persoon geboren op het ogenblik dat de vader 4 jaar was, personen overleden nog vóór hun huwelijksdatum, personen geboren op een ogenblik dat de vader reeds ouder dan 100 jaar was, enz. Uiteraard te wijten aan schrijf-, overschrijf- of tikfouten, maar niettemin toch afbreuk doende aan de kwaliteit van de inhoud.

Een analyse van alle mogelijke datumcontroles die kunnen uitgevoerd worden, werd opgemaakt door P. Donche. Bij de analyse kwamen we tot de vaststelling dat niet minder dan 43 verschillende datumcontroles per persoon kunnen gedaan worden. De controles beperken zich immers niet alleen tot het opsporen van onmogelijkheden, zoals bv. een persoon overleden vóór zijn geboorte, maar ook: grote onwaarschijnlijkheden, zoals persoon gehuwd vóór huwelijk van zijn ouders (theoretisch mogelijk!), vreemde toevallen, zoals: persoon gehuwd op overlijdensdag vader, of gewoon waarschuwingen, zoals: persoon geboren vóór huwelijk ouders, worden aangeduid. St. Van Everbroeck schreef aan de hand van de analyse het controleprogramma. De foutenlijst die dit programma produceert, was Hilde Calmeyn zeer nuttig voor het rechtzetten van tikfouten of van door de inzender foutief ingestuurde gegevens.

Naarmate kwartierstaten voor publikatie ingezonden werden, werden deze eerst manueel door H. Calmeyn ontleed, daarna ingevoerd, de invoer uitgedrukt, onderworpen aan datumcontrole, correctielijsten opgemaakt, correcties aangebracht in het computerbestand en een afdruk in boomvorm geproduceerd, waarop nog een laatste manuele controle gedaan werd. Manuele controles bleven noodzakelijk om bv. taalfouten zoals Maira i.p.v. Maria te corrigeren. Een computerprogramma dat ook dergelijke fouten zou opsporen zou echter alle mogelijke voornamen, plaatsnamen in al hun varianten in bereik moeten hebben om elke ingevoerde naam er mee te vergelijken. Dit kan alleen op reuzencomputers en niet op de bescheiden microcomputers waarover wij beschikken!

5. Het afdrukken

Het afdrukken van de kwartierstaatbomen gebeurde op een breedmodel printer gekoppeld aan een IBM-PC compatibele computer. De overdracht van de bestanden van Commodore-64 diskettes naar de andere computer gebeurde door datacommunicatie.

Eenmaal de 100 kwartierstaten ingevoerd bleef nog de alfabetische index op te maken. Via een speciaal extractieprogramma werden de verschillende namen in hun diverse schrijfwijzen uit elke kwartierstaat gehaald en samengevoegd in één groot bestand, dat uiteindelijk 4261 verschillende namen bevatte. Deze werden op een krachtige computer in 19 seconden alfabetisch gesorteerd. Uiteraard neemt het manipuleren van al deze bestanden, het oversturen naar de krachtige computer, het vormgeven van de index m.b.v. een tekstverwerkingsprogramma (doorlopende tekstblokken i.p.v. één naam per regel) en het uiteindelijk afdrukken, méér tijd in beslag, maar alles samen toch niet meer dan een halve werkdag.

6. Onze kwartierstaatgegevens naar de USA?

De kwartierstaatgegevens hebben we uiteraard nog steeds op diskettes, (voor Commodore-64 en IBM-PC) en niets belet ons daar verdere bewerkingen mee te gaan doen.

Binnen de Genealogische Dienst van de Mormoonse Kerk (USA) werd een formaat (GEDCOM) uitgewerkt om de meest uiteenlopende genealogische gegevens in te verwerken. Dit formaat is bedoeld als een standaard voor computerbestanden, zodat gegevens op die manier vastgelegd, een zeer vlotte uitwisseling tussen diverse programma's garandeert. Dit formaat heeft reeds veel aanhang gevonden in de USA, waar trouwens het gebruik van microcomputers voor eigen genealogie een zeer grote verspreiding kent. Het is de bedoeling van de werkgroep Genealogie en Computer om ook de kwartierstaatgegevens in dit GEDCOM formaat beschikbaar te maken.

7. Het standpunt van de niet-computer gebruiker

Hilde Calmeyn: « Voor mij heeft het gebruik van de computer bij de realisatie van het Vlaams Kwartierstatenboek IV, een besparing van de helft van het werk opgeleverd, dat ik er anders zou aan gehad hebben. Door de geautomatiseerde controles zijn uit de kwartierstaten talrijke foutieve gegevens verwijderd, die anders nooit tijdens de samenstelling van het boek zouden opgemerkt geweest zijn. Ik heb talrijke reacties van inzenders ontvangen, die mij feliciteerden met de zorg die aan de juistheid van de gegevens besteed werd ».

8. Besluit

Blijft dus nog het drukken van het Vierde Vlaams Kwartierstatenboek over. En dan de toekomst. Op het Centrum liggen immers nog vele kwartierstaten te wachten op publicatie. De werkgroep « Genealogie en Computer » neemt graag kennis van alle belangstellenden, die zich ter beschikking willen stellen voor de invoer op computer. Vele handen meer zullen ook een vijfde aflevering mogelijk maken.